

การวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทยระดับประถมศึกษาตอนปลาย

ANALYSIS OF THAI LANGUAGE TEXTBOOKS FOR PRIMARY SCHOOL

วรกมล สีหานาวี¹ และ มณฑา ชุ่มสุขนธ์²

มหาวิทยาลัยขอนแก่น^{1,2}

Worakamol Seehanawee¹ and Montha Chumsukon²

Khon Kaen University, Thailand^{1,2}

Corresponding Author, Email: gokaknew@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ หนังสือเรียนภาษาไทยชุดภาษาเพื่อชีวิตภาษาพาที และวรรณคดีลำนำ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกการวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทย แบ่งเกณฑ์เป็น 4 องค์ประกอบ 1) การวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ (KPA) 2) การวิเคราะห์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 3) การวิเคราะห์สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และ 4) การวิเคราะห์ทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนศตวรรษที่ 21

ผลการวิจัยพบว่า หนังสือเรียนภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายมีความสอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินที่ตั้งไว้ ได้แก่ สอดคล้องกับเกณฑ์จุดประสงค์การเรียนรู้ โดยเฉพาะด้านความรู้หรือ พุทธิพิสัย สอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ สอดคล้องกับสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ด้านความสามารถในการคิด สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะทักษะการรู้เนื้อหาสาระวิชา ด้านการอ่าน และการเขียน เมื่อจัดเรียงลำดับตามข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ พบว่าหนังสือเรียนภาษาไทยชุด

* ได้รับบทความ: 23 พฤษภาคม 2563; แก้ไขบทความ: 12 มิถุนายน 2563; ตอรับตีพิมพ์: 25 มิถุนายน 2563

Received: May 23, 2020; Revised: June 12, 2020; Accepted: June 25, 2020

ภาษาเพื่อชีวิตภาษาพาที และวรรณคดีลำนํ้า ทั้ง 3 ระดับชั้น มีเนื้อหาที่ตรงกับเกณฑ์จุดประสงค์การเรียนรู้ ด้านความรู้หรือด้านพุทธิพิสัยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.66 ลักษณะหนังสือเรียนภาษาไทย ตามเกณฑ์การวิเคราะห์จึงเป็นหนังสือเรียนที่เน้น ความรู้ มุ่งพัฒนา ด้านพุทธิพิสัย

คำสำคัญ: การวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทย; การวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ (KPA);

Abstract

Textbooks are a teaching and learning media for teachers and students. Textbook analysis will help teachers understand the characteristics of textbooks and can use textbooks to manage quality learning. The purpose of this research is: Analyzing on Thai textbook in elementary school (grades 4-6). This research is a qualitative method. The informant in this research is Thai language textbook in language for life and literature. Research Instruments are analysis forms for Thai textbooks and can divide into 4 components:

1) Analysis of learning objectives (Knowledge Practice Attitude: KPA). 2) Analysis of desired characteristics. 3) Analysis of competencies of learners. And 4) Analysis of learning skills about 21st century skills. The findings are as follows: Thai textbook in elementary school (grades 4-6) is consistent with the assessment criteria. It is consistent with learning objectives especially in terms of knowledge or cognitive domain. It is consistent with desired characteristics in terms of seeking knowledge. It is consistent with competencies of learners in terms of thinking ability. It is consistent with learning skills of 21st century skills especially subject knowledge in reading and writing. When sorting the data that were obtained from the analysis, found that Thai textbook in language for life and literature for elementary school (grades 4-6), there is content that the most matches with learning objective in terms of knowledge or cognitive domain as 39.66 percent. Characteristics of Thai textbooks that correspond with

the assessment criteria are the textbooks that emphasize knowledge to develop cognitive domain.

Keywords: Analyzing on Thai textbook; Analysis of learning (Knowledge Practice Attitude: KPA)

บทนำ

ในปัจจุบันโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจและการเมือง รวมไปถึงเทคโนโลยี ทำให้ประเทศต่าง ๆ ต้องพยายามปรับเปลี่ยนและดำเนินนโยบายให้เท่าทันตามกระแสของการเปลี่ยนแปลงและเพื่อพัฒนาคุณภาพของประชากรที่เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่ความสำเร็จและสามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553) จากความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาพลเมืองให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโลกมากยิ่งขึ้น การเป็นพลเมืองดีจึงมิใช่เป็นพลเมืองดีของประเทศที่ตนอาศัยอยู่เท่านั้น แต่ควรมุ่งพัฒนาไปสู่การเป็นพลเมืองดีของโลกด้วยการจัดศึกษาและการเรียนรู้ควรมีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาคนในฐานะพลเมืองให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตอย่างสมดุล มีทักษะจำเป็นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข มีภาวะผู้นำการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยเน้นการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมแรงบันดาลใจให้มีชีวิตอยู่อย่างมีความหมาย การเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการรังสรรค์สิ่งใหม่ ๆ การเรียนรู้เพื่อปลูกฝังจิตสาธารณะ ยึดประโยชน์ส่วนรวม และการเรียนรู้เพื่อการนำไปปฏิบัติ มุ่งสร้างการทำงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ พึ่งพาตนเองได้ และดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ทั้งนี้ หลักสูตรและวิธีการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ควรจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มิใช่การจดจำเนื้อหาวิชา เน้นการเรียนรู้ที่เกิดจากความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริงและลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรงและต่อยอดความรู้ที่ได้ด้วยตนเอง ผู้สอนต้องสามารถสร้างและออกแบบสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่มีบรรยากาศเกื้อหนุนและเอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมีเป้าหมาย การเชื่อมโยงความรู้หรือแลกเปลี่ยนความรู้กับชุมชนและสังคมโดยรวม จัดการ

เรียนรู้ผ่านบริบทความเป็นจริง และการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าถึงสื่อเทคโนโลยี เครื่องมือ และแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ (สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล, 2561) การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 นั้น นอกจากครูจะจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้รับ องค์ความรู้ ทางด้านต่าง ๆ แล้ว ครูควรจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะต่าง ๆ ด้วย ซึ่งทักษะ จะเกิดขึ้นได้ด้วยการที่ผู้เรียนนั้นได้ลงมือปฏิบัติจริง กระบวนการในการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ที่ผู้เรียนได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเสียงอย่างเดียว ครูผู้สอนจำเป็นต้องใช้ วิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะ ต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับนักเรียนโดยฐานความเชื่อที่ว่าผู้เรียน เป็นผู้สรรค์สร้างความรู้ด้วยตนเองจากการปฏิบัติจริง การจัดการเรียนรู้ครูผู้สอนจึงต้องให้ ความสำคัญกับการสร้างความรู้ด้วยตนเองอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการตามวัย ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียน ด้วยเหตุนี้สื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอนจึงเป็นเครื่องมือ สำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับสิ่งที่เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้การเลือก ออกแบบ หรือพัฒนาสื่อ นวัตกรรมให้เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน , 2560) เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 อันประกอบด้วย การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการแก้ปัญหา การสื่อสาร ความร่วมมือ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม (วิจารณ์ พานิช, 2555) สำหรับการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย หนังสือเรียน คู่มือการสอน ภาษาไทย หนังสือส่งเสริมการอ่าน หนังสืออ่านประกอบ แบบฝึกหัด นับเป็นสื่อการสอน ภาษาไทยประเภทสื่อวัสดุที่มีบทบาทสำคัญในการเรียนการสอนภาษาไทย ทำให้การเรียน ภาษาไทยมีความหมาย สามารถเรียนได้รวดเร็ว จดจำความรู้ด้านต่าง ๆ ที่เรียนได้อย่าง แม่นยำ ทำให้บทเรียนไม่น่าเบื่อหน่าย นักเรียนมีความสนใจและตั้งใจเรียน

(ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2554) หนังสือเรียนจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ครูผู้สอนใช้พัฒนา กระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายตามหลักสูตร ซึ่งหนังสือเรียนกลุ่มสาระการ เรียนรู้ภาษาไทยที่จัดทำขึ้นโดยกระทรวงศึกษาธิการและสถาบันภาษาไทย ระดับการศึกษา ภาคบังคับหรือชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6) เป็นหนังสือวรรณคดีนำคำ และหนังสือภาษาพาที มุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะทางภาษาจากการอ่าน พูด เขียน ฟัง ดู ส่วนวรรณคดีมุ่งส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาวรรณคดีที่กำหนดไว้ในประกาศกระทรวง เรื่อง

วรรณคดีสำหรับการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยรู้จักวิเคราะห์วิจารณ์ มีทักษะการคิด (สำนักวิชาการและ
มาตรฐานการศึกษา สถาบันภาษาไทย, 2559) แม้ว่าหนังสือเรียนเป็นสื่อการสอนอย่างแรกที่
ครูส่วนมากเลือกใช้ (Takahashi, 2010) และการวิเคราะห์ และประเมินหนังสือเรียนจะมี
ความสำคัญเป็นอันดับต้น ๆ ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน แต่จากการศึกษา
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสังเคราะห์งานวิจัยทางด้านการเรียนการสอน พบว่าการวิเคราะห์
หนังสือเรียนมีน้อยมากและค่อนข้างเก่า (ธนาบดี เปรมบุญ, 2554) ประเด็นปัญหาที่พบอีก
ประการคือ ครูส่วนมากไม่ค่อยวิเคราะห์หรือประเมินหนังสือเรียนที่ใช้สอนเนื่องจากเป็น
กระบวนการที่ซับซ้อน ดังนั้นจึงทำให้การใช้สื่อการเรียน การสอนไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตาม
เป้าหมายของหลักสูตร (บูรณาพร พลธิรักษา, 2558) เพราะครูส่วนใหญ่มักคิดว่า ต้องสอนให้
ครบหลักสูตรครูจึงสนใจว่าทำอะไรจึงจะสอนให้เนื้อหาครบ ไม่ได้สนใจว่านักเรียนได้เรียนรู้
อย่างไร (เฉลิมชัย มนุเสวต ,2559) และสำหรับแนวทางในการใช้หนังสือเรียนของครูก็มีความ
แตกต่างกัน การใช้หนังสือเรียนเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้นจึงเป็นใน
การสังเกตว่าครูใช้หนังสือเรียนอย่างไรและทำไมครูจึงใช้หนังสือเรียนในฐานะที่หนังสือเรียน
เป็นความสัมพันธ์ของข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน
(Moulton, 1997 อ้างถึงในสุวรรณณี เปลี่ยนรัมย์, 2556) การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้
ผู้เรียนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ครูผู้สอนต้องรู้ปัญหาและหาทางแก้ไข จากการจัดการ
เรียนการสอนตามสภาพจริงรายวิชาภาษาไทย โรงเรียนบ้านนาหนองทุ่ม พบว่า ครูผู้สอน
ออกแบบวิธีสอนให้สอดคล้องกับชีวิตจริงของนักเรียน ซึ่งนอกเหนือจากหนังสือเรียน เพิ่มเติม
ทักษะที่จำเป็นให้กับนักเรียนใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ เช่น การทดสอบย่อยผ่าน แอ
พลิเคชั่น Kahoot เป็นต้น แต่จากการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET)
ของโรงเรียนบ้านนาหนองทุ่ม อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี ปีการศึกษา 2561 พบว่า
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนคิดเป็นร้อยละ 52.45 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด
ไว้คือร้อยละ 60 ผู้วิจัยจึงนำสภาพปัญหาที่พบมาวิเคราะห์ว่าควรเพิ่มเติมทักษะใดให้กับ
ผู้เรียนนอกเหนือจากหนังสือเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับทักษะที่สอดคล้องกับนโยบายทางการ
ศึกษา หนังสือเรียนจึงเป็นสื่อที่ทำให้ผู้เรียนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้การวิเคราะห์
หนังสือเรียน มีหลายแนวทางเพื่อให้ทราบถึงหนังสือเรียนที่ดีว่าต้องมีลักษณะสอดคล้องกับ
นโยบายหลักสูตรและขอบเขตของวิชา ทั้งในส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระและวัตถุประสงค์ของวิชา

มีระดับการใช้คำศัพท์ การใช้ภาษาเหมาะสม รูปแบบดี เรียงลำดับจากเนื้อหาที่ง่ายไป เนื้อหาที่ยาก ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ถูกต้องทันสมัย มีความเป็นกลางทางสังคม เน้นการพัฒนาทางสติปัญญา ส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์ การประเมินผลการเรียนรู้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับการนำไปประยุกต์ใช้ (KhalidMahmood , 2010) เกณฑ์ดังกล่าว สอดคล้องกับเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกหนังสืออ่านนอกเวลาสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้แบ่งไว้ 2 เกณฑ์ตามลักษณะการวิเคราะห์ คือ ด้านลักษณะเนื้อหา รูปแบบที่เสริมการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 พัฒนาความคิด สติปัญญา อารมณ์และจิตใจไม่ขัดต่อคุณธรรม จริยธรรม และความมั่นคงของประเทศ ให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมวัฒนธรรมไทย หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่งเป็นร้อยแก้วหรือ ร้อยกรอง ความสั้นยาวของเรื่องเหมาะสมแก่ระยะเวลานำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจและชวนอ่าน มีความถูกต้องตามหลักการประพันธ์และมีวรรณศิลป์ ใช้สำนวนภาษาถูกต้องเหมาะสม มีความยากง่ายเหมาะสมแก่ระดับชั้นและวัยของผู้เรียน ด้านรูปลักษณ์ของหนังสือรูปเล่มสวยงาม น่าสนใจ และเหมาะสมแก่วัย ตัวอักษร คำชี้แจง ภาพประกอบถูกต้อง เหมาะสม ชัดเจนและการเข้ารูปเล่มแข็งแรง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) สำหรับกระบวนการจัดการศึกษามีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาผู้เรียน ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย การศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการแก้ปัญหาสังคมและการพัฒนาประเทศ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ จึงต้องเตรียมให้ประชากรเป็นพลเมืองที่พร้อมจะที่อาศัยอยู่ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์ ที่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ มากมายอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงของโลกถือเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้หลาย ๆ ประเทศลุกขึ้นมาปฏิรูปการศึกษา ดังนั้นคุณภาพของการศึกษาจึงเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญสำหรับความพร้อมในการเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ประเทศที่สามารถจะอยู่รอดได้นั้นก็คือ ประเทศที่มีอำนาจทั้งทางความรู้และการเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (สิริวรรณ ศรีพหล, 2555) จากที่กล่าวมาทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญในการวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทย ในระดับชั้นเรียนประถมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทยด้วยแนวทางตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดที่วิเคราะห์ได้จากจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละบทเรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน แนว

ทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยจะช่วยให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีความเข้าใจเพราะการวิเคราะห์หนังสือเรียนจะทำให้ทราบข้อบกพร่อง อีกทั้งเป็นแนวทางในการนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนได้อย่างเหมาะสมเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของโลกในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method)
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบบันทึกการวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทย แบ่งเกณฑ์เป็น 4 องค์ประกอบ ดังนี้
 1. การวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ (KPA)
 2. การวิเคราะห์คุณลักษณะอันพึงประสงค์
 3. การวิเคราะห์สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน
 4. การวิเคราะห์ทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนศตวรรษที่ 21
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์หนังสือเรียนวิชาภาษาไทย ที่จัดทำโดยกระทรวงศึกษาธิการ ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย และการบันทึกเชิงบรรยาย
4. การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลการวิจัยตามขั้นตอน และมีรายละเอียดดังต่อไปนี้
 - 4.1 ผู้วิจัยทำการศึกษาลักษณะหนังสือเรียนภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ด้วยตนเองตามเกณฑ์การวิเคราะห์ลักษณะหนังสือเรียนภาษาไทย 4 ด้าน ประกอบด้วย การวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ (KPA) ในหนังสือเรียนการวิเคราะห์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ในหนังสือเรียน การวิเคราะห์สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนในหนังสือเรียน และการวิเคราะห์ทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนศตวรรษที่ 21 ในหนังสือเรียน
 - 4.2 ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์และตีความลักษณะหนังสือเรียนภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

4.3 ผู้วิจัยทำการสังเคราะห์ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อตรวจสอบข้อมูลและยืนยันการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อแสดงให้เห็นถึงลักษณะหนังสือเรียนภาษาไทย โดยนำเสนอผลการวิจัยด้วยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลการวิจัย

ในการวิเคราะห์ลักษณะของหนังสือเรียนภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดภาษาพาทีและวรรณคดีลำนำระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โดยแบ่งเกณฑ์การวิเคราะห์ออกเป็น 4 ด้าน คือ 1. ด้านการวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ (KPA) 2. ด้านการวิเคราะห์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 3. ด้านการวิเคราะห์สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและ 4. ด้านการวิเคราะห์ทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนศตวรรษที่ 21 ในหนังสือชุดภาษาพาทีและวรรณคดีลำนำ ระดับชั้นละ 2 เล่ม รวมทั้งหมดจำนวน 6 เล่ม จากการวิเคราะห์ข้อมูลหนังสือเรียนดังกล่าว ผู้วิจัยพบลักษณะของหนังสือเรียนตามเกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. จุดประสงค์การเรียนรู้ (KPA) ในหนังสือเรียนภาษาไทยจากหลักฐานการวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ (KPA) ในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดภาษาเพื่อชีวิตภาษาพาที และวรรณคดีลำนำ ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ตามเกณฑ์การวิเคราะห์ จุดประสงค์การเรียนรู้ (KPA) ที่ใช้แนวคิดอนุกรมวิธานของ Benjamin S.Bloom (1956) และที่ปรับปรุงโดย Lorin Anderson และ Krathwohl (2001) ที่ได้แสดงหลักฐานในข้างต้น

ผู้วิจัยพบว่า หนังสือเรียนภาษาไทยภาษาพาที ทั้ง 3 ระดับชั้น มีเนื้อหาบทเรียนและข้อคำถามในแบบฝึกหัดท้ายบทเรียน ใช้คำกริยาบ่งบอกจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในด้าน พุทธิพิสัย (K) มากที่สุด และหนังสือเรียนวรรณคดีลำนำมีเนื้อหาบทเรียนและข้อคำถามในแบบฝึกหัดท้ายบทเรียน ใช้คำกริยาบ่งบอกจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในด้านทักษะพิสัย (P) มากที่สุด ซึ่งเป็นข้อมูลที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้ง 3 ระดับชั้น

2. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ในหนังสือเรียนภาษาไทยจากหลักฐานการวิเคราะห์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในหนังสือเรียนภาษาไทยชุดเพื่อชีวิต ภาษาพาที และวรรณคดีลำนำ ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ตามเกณฑ์การวิเคราะห์ คุณลักษณะอันพึงประสงค์

พบว่าค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 3 ระดับชั้น มีเนื้อหาบทเรียนและคำสั่งกิจกรรมท้ายบทเรียน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ เป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้ง 3 ระดับชั้น

3. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนในหนังสือเรียนภาษาไทยจากหลักฐานการวิเคราะห์สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ในหนังสือเรียนภาษาไทยชุดภาษาเพื่อชีวิตภาษาพาที และวรรณคดีลำนํ้า ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ตามเกณฑ์การวิเคราะห์ สมรรถนะสำคัญพบว่าค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 3 ระดับชั้น มีเนื้อหาบทเรียนและคำสั่งกิจกรรมท้ายบทเรียน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีสมรรถนะสำคัญ ด้านความสามารถในการสื่อสาร ทั้งการสื่อสารด้วยภาษาพูดและภาษาเขียน เป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้ง 3 ระดับชั้น

4. ทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนศตวรรษที่ 21 ในหนังสือเรียนภาษาไทยจากหลักฐานการวิเคราะห์ ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในหนังสือเรียนภาษาไทยชุดภาษาเพื่อชีวิตภาษาพาที และวรรณคดีลำนํ้า ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ตามเกณฑ์การวิเคราะห์ ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่าค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 3 ระดับชั้น มีเนื้อหาบทเรียนและคำสั่งกิจกรรมท้ายบทเรียน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะการรู้สาระเนื้อหามากที่สุด ทั้งการอ่านและการเขียนอภิปรายผลการวิจัยจะเห็นได้ชัดว่าหนังสือเรียนภาษาไทยเป็นหนังสือเรียนที่มุ่งเน้นด้านความรู้มากกว่าด้านอื่น ๆ ซึ่งในปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่า การพัฒนาผู้เรียนเพียงด้านความรู้ นั้น ไม่เพียงพอที่จะช่วยให้ผู้เรียนเอาตัวรอดและใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข เนื่องจากในปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีได้นำความเปลี่ยนแปลงมาสู่สังคมและการดำรงชีวิตตลอดเวลา การก้าวให้ทันเทคโนโลยีและมีความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงของสิ่งที่อยู่รอบตัวที่เกิดขึ้น จะต้องอาศัยทักษะ และประสบการณ์การเรียนรู้ที่อยู่บนพื้นฐานของคุณธรรม การจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมกำลังคนให้พร้อมเพื่อรับกับการเปลี่ยนแปลงของโลก จึงต้องพัฒนาให้ครบในทุก ๆ ด้านอย่างสมดุล จุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จึงมุ่งที่จะพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เติบโตเป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ

ข้อเสนอแนะ

1. การวิเคราะห์หนังสือเรียนก่อนที่ครูผู้สอนจะนำหนังสือเรียนไปใช้ มีประโยชน์และความจำเป็นอย่างมาก เพราะจะทำให้ครูผู้สอนเข้าใจหนังสือซึ่งเป็นสื่อการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนใช้ เพื่อวางแผนและออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ

2. แนวทางการใช้หนังสือเรียนของครูผู้สอนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน แต่ผลการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียนประสบความสำเร็จเหมือนกัน เพราะครูผู้สอนใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนที่มีปัญญาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีกรอบมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนเป็นตัวกำหนดทิศทาง ซึ่งหากครูภาษาไทยจัดการเรียนรู้ตามหนังสือเรียนภาษาไทยที่ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ แม้ไม่ใช่เอกสารอื่นประกอบ ผู้เรียนก็สามารถบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตรได้ แต่ไม่ได้้อย่างละเอียดลึกซึ้งในด้านของหลักภาษา ส่วนการจะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีปัญญาตามสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนนั้น ตามหนังสือเรียนภาษาไทยที่ได้ทำการวิเคราะห์ โดยไม่ใช่กิจกรรมอื่นประกอบ ผู้เรียนจะได้ใช้ทักษะความสามารถในการใช้เทคโนโลยีน้อยมาก ซึ่งในปัจจุบันนับว่าเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทอย่างมากในการดำรงชีวิตของ และเป็นทักษะความสามารถที่สากลโลกตื่นตัวและพัฒนากำลังของชาติให้เตรียมพร้อมและสามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีได้ หากผู้เรียนได้รับการพัฒนาด้านนี้น้อย ย่อมทำให้ผู้เรียนก้าวไม่ทันความเปลี่ยนแปลงของโลกและใช้ชีวิตประจำวันอย่างยากลำบาก ความลำบากจากการที่ผู้เรียนไม่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและเทคโนโลยี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

- ทัศนวรรณ ฌ พิกุล. (2551). การพัฒนาหนังสือเรียนการอ่านและการเขียนภาษาไทยเบื้องต้นสำหรับชาวต่างประเทศ เพื่อใช้ในโรงเรียนสอนภาษา วาย เอ็ม ซี เอ เชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธานี เครืออยู่. (2552). การวิเคราะห์เปรียบเทียบหนังสือเรียนคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาของประเทศไทย และประเทศสิงคโปร์ : การวิจัยหนังสือเรียน. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุรณภาพร พลธิรักษา. (2558). การประเมินหนังสือเรียนภาษาอังกฤษ Smile และการนำไปใช้ในการสอน. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พัชร์นันทน์ พลหาญ. (2555). การประเมินหนังสือเรียนภาษาอังกฤษ My World ต่อความเข้าใจและการนำไปใช้สอนของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศกรณีศึกษาครูคนไทย. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2557). ทักษะแห่งศตวรรษที่21 ต้องก้าวให้พ้นกับดักของตะวันตก. พลอยโพยม. (2554). หนังสือมูลบทบรรพกิจ. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2562, จาก <https://bangkrod.blogspot.com>.
- ยุวดี. (2559). จำได้ไหมหนังสือเรียนภาษาไทยยุค 90 ตั้งแต่ ป.1-ป.6. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2562. จาก <https://teen.mthai.com/education/111131.html>.
- รังรอง เจียมวิจักขณ์. (2561). การศึกษาหนังสือเรียนภาษาไทย ภาษาพาที : ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รัฐพล ประดับเวทย์. (2560). แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีตามแนวคิดอนุกรมวิธาน ของ บลุ่ม. *วารสาร Veridian E-Journal*, 10(3), 1906 – 3431.
- วิจารณ์ พานิช . (2555) . วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสดศรี – สฤษดิ์วงศ์.

- วิทยากร เชียงกุล. (2559). สภาวะการศึกษาไทย ปี 2557/2558 จะปฏิรูปการศึกษาไทยให้ทันโลกศตวรรษที่ 21 ได้อย่างไร. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดีการพิมพ์.
- วิลาวรรณ พิมพ์ประสงค์. (2558). กรอบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2562, จาก <https://sites.google.com/site/ppvilawan21/krxbnae-wkhid-thaksa-haeng-stwrrs-thi-21>
- วรรณิ โสมประยูร. (2553). เทคนิคการสอนภาษาไทย. กรุงเทพฯ: ยูแพดอินเตอร์. สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา,สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แนวทางการจัดการเรียนรู้หนังสืออ่านนอกเวลา สาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ สกสศ. ลาดพร้าว.
- สุพรรณิ อาศัยราช. (2550). การวิเคราะห์และประเมินหนังสือเรียนภาษาอังกฤษระดับชั้นปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุวรรณี เปลียนรัมย์. (2556). การใช้หนังสือเรียนคณิตศาสตร์ของครูในบริบทการศึกษาขั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำเนียง น้ำค้างงาม. (2553). การวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในหนังสือเรียนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 เพื่อสร้างกิจกรรมการเรียนการสอน ที่เสริมประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา,สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2549). หนังสือคู่มือจัดกิจกรรม การใช้หนังสือเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร แห่งประเทศไทย.

- _____. (2553). แนวทางการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2561). หนังสือเรียนรายวิชา พื้นฐาน ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาษาพาที. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ สกสค.ลาดพร้าว.
- _____. (2561). หนังสือเรียนรายวิชา พื้นฐาน ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาษาพาที. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ สกสค.ลาดพร้าว.
- _____. (2561). หนังสือเรียนรายวิชา พื้นฐาน ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาษาพาที. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ สกสค.ลาดพร้าว.
- _____. (2561). หนังสือเรียนรายวิชา พื้นฐาน ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 วรรณคดีลำน่าน. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ สกสค.ลาดพร้าว.
- _____. (2561). หนังสือเรียนรายวิชา พื้นฐาน ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 วรรณคดีลำน่าน. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ สกสค.ลาดพร้าว.
- _____. (2561). หนังสือเรียนรายวิชา พื้นฐาน ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วรรณคดีลำน่าน. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ สกสค.ลาดพร้าว.
- Awasthi. (2006) .EFL Teachers’ and Students’ Textbook Evaluation. Zeynab Moosavi University of Malaya.
- Benjamin S. Bloom. (1 9 5 6) . Benjamin S. Bloom: Portraits of an Educator. Thomas R. Guskey Gul Fatima, Shah & Sultan. (2015). Textbook Analysis and Evaluation of 7TH and 8th grade in Pakistani context. European American Journals.
- Khalid Mahmood. (2010).Textbook Evaluation in Pakistan: Issue of Conformity to the National Curriculum Guidelines. *Bulletin of Education and Research*, 32, 15-36.
- Lorin Anderson and Krathwohl. (2001). Instructional Patterns: Strategies for Maximizing Student Learning. Larry C. Holt, Marcella Kysilka, Marcella L. Kysilka.

- Mashhad. (2011). Textbook of Medical Mycology. Jagdish Chander.
- Takahashi, A. (2010). Prospective and Practicing Teacher Professional Development with Standards. Paper presented at APEC Conference on Replicating Exemplary Practices in Mathematics Education, Koh Samui, Thailand, March 7-12, 2010.
- UNESCO. (2010). UNESCO Guidebook on Textbook Research and Textbook Revision. Falk Pingel.